

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการพัฒนามุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจจึงทำให้ผู้คนต่างๆ ปรับเปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น กล่าวคือมีการมุ่งเน้นในเรื่องของการค้าขายจึงเกิดกระแสการบริโภคอย่างมาก เมื่อมีการบริโภคมาก็เกิดสิ่งเหลือใช้จากการบริโภคหรือที่เรียกว่า ขยะ เป็นจำนวนมาก และยิ่งนับวันก็จะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูง ประกอบกับระบบตลาดเสรีแผ่กระจายไปทั่วโลก ขยะจึงกลายเป็นปัญหาของโลกไปด้วย ในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่จะพบเห็นข่าวขยะล้นเมือง จนทำให้เกิดความเดือดร้อนอยู่หลายครั้ง เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและบริการ มีการบริโภคด้านสินค้าและบริการสูง ปริมาณขยะจึงมีมากตามไปด้วย แต่ประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมีไม่เพียงพอและ ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การกำจัดขยะก็ยังใช้วิธีการฝังกลบ เมื่อพื้นที่ฝังกลบเต็ม จึงจำเป็นต้องหาพื้นที่ใหม่ ซึ่งมักจะถูกต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่นั้น จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องว่าไม่มีที่ฝังกลบ

แนวคิดในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ มีอยู่หลายแนวคิด และแนวคิดหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อม แนวคิดดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแบบการมีส่วนร่วม (Participation) กล่าวคือ การให้สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมรับผิดชอบผลประโยชน์และผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา มีส่วนร่วมในการพัฒนา การวางแผนระหว่างหน่วยงานรัฐกับคนในชุมชน หลักการนี้มีพื้นฐานความคิดและการปฏิบัติอยู่ที่ประชาชนเป็นเป้าหมาย อยู่ที่ต้องรู้ ความรู้ ความเป็นอยู่ และความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ดังนั้นเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ศูนย์ของการวางแผนจึงเน้นที่ประชาชนเป็นอันดับแรก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏชัดในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

เพื่อให้ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น เทศบาลตำบลสันมหาพนจึงมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพนต่อไป ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นการทดลองแก้ไขปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอยในหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 234 ครัวเรือน รวมประชากรในหมู่บ้านทั้งหมดมี 623 คน ซึ่งเดิมเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตสภาตำบลสันมหาพน ต่อมาเมื่อประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 15 กันยายน 2547 ให้ยุบรวมสภาตำบลสันมหาพนกับเทศบาลตำบลสันมหาพน โดยหมู่บ้านที่ถูกยุบรวมมานี้ ยังไม่มีระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอย รวมถึงการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลสันมหาพนจึงมีนโยบายให้หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บขยะ จากการทิ้งขยะในถังขยะแบบเดิมมาเป็นคัดแยกใส่ถุงขยะที่มีตราสัญลักษณ์ของเทศบาลตำบลสันมหาพนแทน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของโครงการว่า “ขยะใส่ถุง จัดเก็บไม่ยุ่งยาก” เพื่อที่จะได้ข้อสรุปว่าโครงการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของแนวความคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหรือไม่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะแตกต่างกันหรือไม่ มีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกันหรือไม่

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกัน

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกัน

2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจและผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกัน

ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

## ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

### 2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

### 3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 226 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 113 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

#### 4. ตัวแปร

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพส่วนตัวของประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อาชีพและรายได้

4.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการจัดเก็บขยะของประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 9 ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

#### นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกัน การวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

การเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดขยะ หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่จะทำให้การกำจัดขยะมูลฝอยมีผลเป็นรูปธรรมมากขึ้นและมีผลให้ปัญหาค้นขยะลดน้อยลง

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง พฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

พฤติกรรมการจัดการขยะ หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมของประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ภาระงานของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอยในหมู่บ้านสหกรณ์ในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการ หรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ในการวิจัยครั้งนี้ ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการจึงหมายถึง ความรู้สึกในทางบวกของประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ที่มีต่อโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่